

รายงานการวิจัยเรื่อง

บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชน

ผู้วิจัย

นายอนันต์ วิริยะพินิจ

ผอ.คทท.นท.น.วิจัย

สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทคัดย่อ

รายงานวิจัยเรื่องบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชนนี้ เป็นผลของการศึกษาค้นคว้าบทบาทของสถาบันสงฆ์ที่มีต่อชุมชนและสังคมไทย โดยศึกษาเป็นประเด็น ๆ ดังนี้

ประเด็นแรกเป็นการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์กับสังคมไทยในอดีต เสนอให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันศาสนากับชุมชน ซึ่งสังคมไทยในอดีตยึดถือศาสนาเป็นใหญ่ ยอมรับศาสนารวมว่าเป็นตัวกำหนดคุณค่าทางจริยธรรมในสังคม คำสอนและหลักปฏิบัติทางศาสนา จึงสะท้อนให้เห็นเจตนารมณ์ของสถาบันสงฆ์ในด้านความสัมพันธ์กับสังคม ซึ่งก็แสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ โดยสถาบันสงฆ์เป็นศูนย์กลางของชุมชนและสังคม ทั้งนี้มีพระสงฆ์เป็นผู้นำในสังคมหรือชุมชนนั้น ๆ

ประเด็นที่สองศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์กับสังคมไทยในปัจจุบัน ซึ่งชี้ให้เห็นวิวัฒนาการของการปกครองของสถาบันสงฆ์ จุดสำคัญสุดของประเด็นดังกล่าวนี้ คือจุดที่เกิดความเปลี่ยนแปลงและสูญเสียบทบาทของการเป็นผู้นำตลอดจนศูนย์กลางของชุมชน โดยมีปัจจัยหลายประการ อาทิ การรับอารยธรรมแบบตะวันตก การที่สถาบันสงฆ์ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ตลอดจนนโยบายของรัฐที่เข้าไปมีบทบาททดแทน เป็นต้น บทบาทของสถาบันสงฆ์จึงได้เปลี่ยนแปลงไปจนเหลือเพียงแต่เป็นผู้นำทางด้านพิธีกรรมเท่านั้น

ประเด็นที่สามเป็นการศึกษาถึงบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็น การมองกลับไปทีสถาบันสงฆ์อย่างมีความหวังว่าสถาบันดังกล่าวยังเป็นที่พึ่งและสามารถจะกลับมา มีบทบาทต่อสังคมและชุมชนได้ ถ้ามีการปรับสภาพของทั้งฝ่ายฆราวาส ซึ่งรวมไปถึงรัฐ ให้มีนโยบายต่อการคณะสงฆ์ในทางสร้างสรรค์ คือ เสริมสร้างความเข้มแข็งของพระสงฆ์ ในด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านจริยธรรม ศาสนาธรรมตลอดจนวิชาการ ซึ่งทั้งหมดนี้ก็มีใช้เป็นเรื่องง่ายนัก เพราะพระสงฆ์จำเป็นที่จะต้องปรับปรุงฐานะให้รับกับการเปลี่ยนแปลง และมีความปรารถนาแน่วแน่ว่าจะสืบพระศาสนาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนผู้ยากไร้อย่างแท้จริง